

HAMVAI KORNÉL

HÓHÉROK HAVA

két részben

Szereplők:

ROCH
JAROGNE
PHILIPPE
PATALIN
CANNÉ
HIPPO
GUINCHARD
SANSON
LAVOISIER
BLANCHARD
LAGRANGE
MÉDET
BONAPARTE
PAP
FÉRJ
JÁRÓKELŐ 1
JÁRÓKELŐ 2
NÉZŐ 1
NÉZŐ 2
NÉZŐ 3
KOLDUS
UTAS
KOCSIS
FŐNÖK
IRODISTA 1
IRODISTA 2

IRODISTA 3
IRODISTA 4
GYÓNTATÓ
JÁRÓKELŐ 3
JÁRÓKELŐ 4
SZÍNÉSZ
HELYETTES
KIKIÁLTÓ
URASÁG
TISZT
ZSANDÁR 1
ZSANDÁR 2
KIADÓ
HIVATALNOK

MME ROCH
MME SÉNAC
MME CHARPENNET
MME LAVOISIER
LILI
MINOU
NŐ
PÉNZTÁROS 1
HÖLGY
CIGÁNYLÁNY
LÁNY
PÉNZTÁROS 2
ASSZONYSÁG

Járókelők, árusok, katonák, gyászhuszárok, hangok a tömegből

1794. július, Longwy és Párizs. A játék folyamatos

Első rész

1.

Longwy. Az oltár előtt

PAP (áldoztat) Krisztus teste.

ASSZONY Ámen.

PAP Krisztus teste.

KISLÁNY Ámen.

PAP Krisztus teste.

ROCH Ámen.

ROCH ellép az oltártól, szájában a szentostya, lehajtott fővel hátramegy, letérdepel

ROCH Uram, akit alázattal magamba fogadtalak, áraszd rám kegyelmedet, és oldozz fel a tett alól, amit elkövetnem a társadalom iránti kötelesség. Bocsásd meg, hogy az ítélkezést és büntetést e földön a magunk hatalmába ragadtuk, és adj bölcs belátást mindannyiunknak, hogy a te akaratom szerint cselekedjünk. Ámen.

ROCH feláll, megy a guillotine-hoz

2.

Színház előtti tér. Vérpád. Közönség. Roch talicskával, benne kosár, szerszámok. Leveti a köpenyét, alatta vértől vörös ing. Utat engednek neki a vérpádhöz

JÁRÓKELŐK Itt van Roch!

JAROGNE (meztelen) Hogy s mint, fiam?

ROCH Jarogne polgártárs. Rettentő kánikula...

JAROGNE Puritanizmus, fiam! A köztársaság pillére. Felküldtem Párizsba a javaslatomat, de még nem válaszoltak.

ROCH Hogy mindenki így?...

JAROGNE Mindenki így. Egyszerűség. Természetesség. A régiek tudták. Felelőségek közössége. Felserdült lányok prostitúciója. Incesztus engedélyezése. Barbárnak nevezzük, ami szokatlan, lásd Montaigne.

ROCH fellép a vérpadra, előkészül. Egy hátrakötött kezű NŐ-t kísérnek át a tömegben, JAROGNE megálljt int. Állnak egymással szemben

JAROGNE Milyen kár érted.

Biccent, a nőről letépi a blízt, félmeztelen.

JAROGNE Milyen szívettépően gyönyörű vagy. De mégsem fogsz hiányozni. Mégsem.

FÉRJ Jarogne!

JAROGNE ... Polgártárs.

FÉRJ Jarogne polgártárs. Megparancsolom a feleségemnek. Azt tesz vele, amit akar. Csak engedje el.

JAROGNE Mit beszélsz. Mit beszélsz! Közelebb.

FÉRJ odalép. JAROGNE még közelebb inti

JAROGNE Mit mond?

FÉRJ Tudom, hogy ez az ostoba liba nem engedte magához. Bocsásson meg neki...

JAROGNE Mit mondasz?... Tudod, hogy mit lehet és mit nem? Tudod?

FÉRJ Tudom...

JAROGNE Eleget tudsz.

FÉRJ *(pillanatnyi szünet után)* Nem tudom, mire gondol.

JAROGNE Ó, nagy hiba. De majd nem így lesz. Ezért harcolunk. Kinyílik egymásra a szemünk. Magunkra, polgártárs. Ha csak a valóságot látni merjük! Csoda lesz. Még nem merjük. De akkor. Én azért vagyok itt, hogy kivíjjam. Azt a percet, amikor... senki nem mondhatja többé, nem tudom, mire gondol. Igenis, tudja csak, hogy mire gondolok. Én tudjam, hogy ő mire. Ő tudja, hogy mi ketten mire. Nincsenek titkaim. Boldog vagyok.

JAROGNE elbocsátást int, a FÉRJ-et elrántják. JAROGNE a NŐ-vel szemben

JAROGNE Ne félj, nem érek hozzád. Hiszen nem akarod. *(fejével int, hogy vihetik)*

A NŐ-t felkísérik a vérpadra. A tömeg várja a kivégzést

JÁRÓKELŐ 1 Miért nem köpte pofán?

JÁRÓKELŐ 2 Száraz a szeme. Nem is sírt.

ÁRUS Színházi távcső, egy órára három sou.

JÁRÓKELŐ 1 Három sou!

ÁRUS Párizsban négy.

JÁRÓKELŐ 1 Ott egy óra alatt lefejeznek ötöt. Itt meg egyet, és utána ötven percig mit csinálók ezzel a vacakkal? Nézem a verebeket a fán?

ÁRUS Két sou.

JÁRÓKELŐ 1 Egy sou, fél órára.

ÁRUS Micsoda? És az nekem hogy éri meg, mikor utána nincs is kivégzés? Egy sou! Fordulj föl. *(arrébmegy)*

JÁRÓKELŐ 2 A barom.

JÁRÓKELŐ 1 De egy messzelátó mégis kellene. Nem hülyeség.

JÁRÓKELŐ 2 Ha összehajolunk, tudnánk nézni ketten.

JÁRÓKELŐ 1 *(az ÁRUS után indul)* Várjál! Két sou!

A vérpadon ROCH, PHILIPPE (a segédje), NŐ

ROCH Adj rá inget.

PHILIPPE Honnan szedjek inget! Inget!... Nekem járna az ő inge, csak Jarogne széttépte. Én ebből élek! hogy nincsenek tekintettel!

ROCH a saját köpenyét dobja a palánkra. JAROGNE egy emelvényen

JAROGNE Polgártársak! A mai kivégzés alkalmával a következő vívmányokat van szerencsém kihirdetni. Longwy város forradalmi törvényszéke Roch polgártárs kérelmére megrendelt egy vadonatúj pengét a guillotine-hoz, hogy a zavartalan működést lehetővé tegye. Ezen túlmenően az ítéletvégrehajtónak biztosítja azt a további kedvezményt, hogy a város területén minden döglött ló őt illeti. Éljen a Köztársaság! - Remélem, elégedett, Roch polgártárs.

ROCH Köszönöm.

EGY HANG Ne húzzátok az időt!

MÁSIK HANG Jarogne, vidd arrébb azt a gusztustalan seggedet, nem látok!

JAROGNE lelép az emelvényről, PHILIPPE ráfekteti a NŐ-t a palánkra. ROCH a nyakát beigazítja a lyukba, oldalt lép

EGY HANG Mondj valamit, mucus!

MÁSIK HANG Várjál, Roch, öcsém, még mond valamit!

ROCH (PHILIPPE-hez) Kicsit húzd kijebb a fejét.

PHILIPPE kijebb húzza a NŐ fejét

EGY HANG Mucus, ne csináld! Az utolsó szó jogán!

Elcsöndesednek, várnak. ROCH a karhoz lép, ő is vár

NŐ Most mit mondjak?

Még egy másodperc, és ROCH megrántja a kart. A penge lezúdul, a NŐ feje lehull. PHILIPPE kiemeli a kosárból, ROCH feltartja a tömeg felé. Ováció. ROCH és PHILIPPE a vérpadon felnyalábolják a nőt, egy szekérbe dobják. JÁRÓKELŐ 1 és 2 a távcsővel

JÁRÓKELŐ 1 Elpirult!

JÁRÓKELŐ 2 Micsoda!

JÁRÓKELŐ 1 Elpirult! Mikor föltartották a fejét.

JÁRÓKELŐ 2 Á, nem.

JÁRÓKELŐ 1 De. Elpirult. Lehet, hogy még látott.

JÁRÓKELŐ 2 Akkor sem pirult el, amikor letépték a blúzáat.

JÁRÓKELŐ 1 De most! Nem láttad? Ez más!

JÁRÓKELŐ 2 Hogy pirul el? Normális vagy?

JÁRÓKELŐ 1 Látott! Roch!

ROCH Uram?

JÁRÓKELŐ 1 Egy kérdésem volna. Látnak még?

ROCH Kicsodák?

JÁRÓKELŐ 1 Amikor leválik a feje - még lát?

ROCH *(felegyenesedik, megfontolja)* Nem.

JÁRÓKELŐ 1 Az a nő elpirult!

JÁRÓKELŐ 2 Jól van, gyere... Igyál valamit.

JÁRÓKELŐ 1 Szégyellte, hogy halott!...

Járókelők kimennek, tömeg oszlik. ROCH és PHILIPPE összepakolnak

ROCH A szíjakat külön. Fűrészport cserélni. A penge...

PHILIPPE Bízsa rám, Mester.

ROCH Nálunk vacsorázol.

PHILIPPE Köszönöm.

ROCH És előtte este eljöhetsz velünk a színházba.

PHILIPPE Igazán?... Köszönöm.

ROCH Comus lép fel, a mágus.

PHILIPPE A nagy Comus! Itt!

ROCH *(a guillotine felé int)* Rendesen lemosni, zsírozni. Ellenőrizni fogom.

ROCH már mentében búcsút int

3.

Otthon. MME ROCH várja, kezében levéllel

MME ROCH Tessék.

ROCH Felbontottad.

MME ROCH Nem.

ROCH Fel van bontva! Hogy mered felbontani a leveletem!

MME ROCH Nem bontottam fel.

ROCH Soha többé ne történjen meg. Érted? Soha.

MME ROCH Hányszor történt meg eddig? Hány levelet kapsz?

ROCH Nem az, hogy hányat!

MME ROCH Mit nem szabad tudnom?

ROCH Nem az, hogy mit nem! Az elv!

MME ROCH Az elv... Nem is tudsz olvasni. Én fogom felolvasni neked.

ROCH Akkor is én bontom fel a rohadt leveleimet!

Kitépi a levelet MME ROCH kezéből, széthajtogatja, nézi. MME ROCH a fejébe nyom egy kalapot, ráad egy felöltőt

ROCH	Na. Honnan jött?
MME ROCH	Párizsból.
ROCH	Hova vagyok írva?
MME ROCH	<i>(mutatja)</i> Ide. De most már sietnünk kell. A nagy Comus!... Azt mondják, először eltüntet egy lányt, aztán a kezét beveszi a szájába, először csak az ujjait, utána csuklóig, utána könyékig, és végül lenyeli saját magát.

Karonfogva színházba mennek

4.

A színház előtti tér

ROCH	Nem megyek Feurs-be.
MME ROCH	Kineveztek. Büszke vagyok rád.
ROCH	Miért neveztek ki? És Longwyban ki lesz?
MME ROCH	Ők jobban tudják. Ide elég akárki. Feurs, az más. Tudnak rólad. Hogy te vagy a legjobb.
ROCH	Én vagyok a legjobb?
MME ROCH	Biztosan.
ROCH	Jó vagyok. Igen, azt hiszem, jó vagyok. Nagyon lelkiismeretes vagyok.

Nézők gyülekeznek

MME ROCH	Ők tudják.
ROCH	De honnan tudják?...
NÉZŐ 1	Itt van Roch.
NÉZŐ 2	Hódol a művészetnek.
ROCH	Jó estét.
NÉZŐ 3	Menj haza szépen.
ROCH	Kérem. A nagy Comus... Van jegyem.
NÉZŐ 1	Van jegye.
NÉZŐ 2	Váltsd vissza. Sokaknak nem jutott.
MME ROCH	Menjünk innen.
ROCH	Dehogyan. Mit akarnak, kérem?
NÉZŐ 2	Váltsd vissza a jegyed, és menj haza.
ROCH	De miért? Miért mondja?
MME ROCH	Menjünk, kérlek.
NÉZŐ 2	<i>(lassan)</i> Váltsd vissza a jegyed, és menj haza. Roch. Érted.

MME ROCH Majd Feurs-ből üzensz, ha berendezkedtél. Eladom a házat, és utánad megyek a gyerekekkel.

ROCH Kilenc éve nem volt nap, hogy ne láttalak volna.

MME ROCH Megcsalhatsz.

ROCH Nem csallak meg.

MME ROCH Jó.

ROCH Miért beszélünk erről? Miért csálnálak meg? Kivel?

MME ROCH Kivel...

ROCH Igen, kivel! Hogy mondhatsz ilyet!

MME ROCH Ne haragudj.

ROCH Hogy jön ez ide! Nem ez a lényeg. Miért nem azt mondod, hogy szeretsz! Philippe tudta mondani, hogy hiányozni fogok. Te miért nem tudod mondani?

MME ROCH Nem akarom, hogy sírjak.

ROCH De sírjál. Ez nagyon fontos nap az életünkben. Elszakadunk egymástól. Miért nem sírsz?

6.

JAROGNE a kocsmából

JAROGNE Roch!

ROCH Jarogne polgártárs.

JAROGNE Hallom, elmész, fiam.

ROCH Parancsot kaptam.

JAROGNE Nekem nem is szóltál volna? Úgy kell megtudnom?

ROCH De igen. Nem.

JAROGNE Ünnepelünk. Hm? Megünnepeljük! Hm? Kinevezés, az anyja istállóját!

ROCH Össze kell pakolnom, uram. A feleségemtől szeretnék elbúcsúzni.

JAROGNE Bort Roch-nak! - Csak felhajtjuk, aztán mehetsz vissza az asszonyhoz. Ne sérts meg, Roch.

MME ROCH Majd én összepakolok.

Roch átmegy a kocsmába. Isznak. MME ROCH otthon pakol

ROCH Köszönöm.

JAROGNE Számoljuk ki, hogy jó-e neked. Hogy elmész. Nagyon precíz módszer lett feltalálva, lásd Bentham. Hogy eldöntsük, az adott helyzetben mi a helyes eljárás, a következő szempontokat kell figyelembe venni: mennyi élvezettel és mennyi fájdalommal jár.

ROCH Amíg beszél, rád gondolk.

MME ROCH *(pakol)* Tudom, hogy rám gondolsz.

JAROGNE Ezt meghatározza az intenzitás, az időtartam, a bizonyosság, az elérhetőség, a termékenység, a tisztaság, a kiterjedés. Összességében úgy nevezzük, a hedonisztikus kalkulus.

ROCH Be fogok rúgni, polgártárs.

JAROGNE Nagyszerű. *(újra tölt)* Tehát mi a te missziódnak a hedonisztikus kalkulusa, Roch?

ROCH Nem tudom. Mennem kell így is úgy is. Nem számít, hogy mi a kalkulusa.

JAROGNE Hogyhogy! Itt maradok egy kurva hóhér nélkül. Kész tragédia. Ha ez se nekem nem jó, se neked, visszaírnék Párizsba, hogy dugják a seggükbe az áthelyezéset.

ROCH Le akarom rántani a szoknyádat. Elfenekelni téged, míg már vörös a feneked, és lihegsz és sikongatsz a gyönyörtől.

MME ROCH Igen!

JAROGNE Na de erre mi lesz? Visszaírnék, hogy még gyorsan fejezzél le engem is, aztán menjél mégiscsak. Igazad van, Roch. Le vagyunk mi szarva.

MME ROCH És aztán hátulról akarom. Veszettül. Marjon a csípőmbé az ujjad. Véres legyen a körömöd alatt. Nyársalj fel. Haljak bele.

ROCH Igen...

JAROGNE *(részeg, újra tölt)* Igyál még!

ROCH *(részeg)* Nem bírok.

JAROGNE Mondj el nekem egy titkot búcsúzóul.

ROCH Mi?

JAROGNE Mondj el egy titkot. Barátok vagyunk vagy nem?

ROCH Barátok. De te is!

JAROGNE Jó.

ROCH Nem jut eszembe.

JAROGNE Na.

ROCH Na. Például... Nagy titkot?

JAROGNE Nagy.

ROCH Mióta hallottam, hogy felszálltak léggalonnal a levegőbe... Én is fel szeretnék szállni. Akkor is felszállnék... ha soha többet nem tudnék leszállni. Ha elvinne az égbe.

JAROGNE Ez a nagy titok?

ROCH Ez.

JAROGNE megvetően fúj, az asztalra borul. ROCH megrázza

ROCH Most te.
JAROGNE Mi? Ja... Tetszik a feleséged.
ROCH A feleségem... Haza kell mennem. A francba...
ROCH is az asztalra borul. Jön MME ROCH kofferral
MME ROCH Kelj fel. Indulnod kell.
ROCH Elaludtam.
MME ROCH Vár a postakocsi. Összekészítettem mindent.
ROCH Úristen.

7.

Postakocsi. ROCH és MME ROCH felteszik a koffert

ROCH Ne haragudj. Bocsáss meg.
MME ROCH A gyerekek is csókolnak.
ROCH Én is őket.
MME ROCH Isten veled.

ROCH beszáll a postakocsiba. PATALIN, UTAS, HÖLGY

PATALIN És azt tudják-e, hogy a kacsahápgógnak nincsen visszhangja?
Rendkívül érdekes.
UTAS Hagyjon már aludni.
PATALIN Tessék csak. Ha fényes nappal tetszik, tessék csak.
UTAS Egész éjjel beszélt, Monsieur.
PATALIN Patalin, szolgálatára. Azért ezek csoda dolgok. Csak még egy példa.
Megfog egy kaméleont, beteszi egy sötét dobozba. De még előtte
leragasztja a szemét, ez fontos. Na most, elviszi valahova jó
messzire. Kiengedi a dobozból. Mi történik? A leragasztott szemű
kaméleon kérem szépen megváltoztatja a színét meg a csíkjait.
Hogy tökéletesen idomuljon a környezethez, amit sose látott!
ROCH Tényleg?
PATALIN Amit sose látott, ugye? Rendkívül érdekes.
ROCH Hogy lehet az?
PATALIN Hogy lehet, ugye. Hogy lehet? A Jóisten tudja egyedül.
HÖLGY Mondja, ne haragudjon... Kérdezhetek valamit?
PATALIN Tessék csak.
HÖLGY Magának semmi gondja nincs a világon?
PATALIN Hogyhogy, kérem? Nem értem.

HÖLGY Hát csak úgy csodálom. Hogy egész úton egyfolytában örvendezik. Jó magának.

PATALIN Nem örvendezek. Egyáltalában nem jó nekem. Kikérem magamnak.

HÖLGY Bocsánat.

PATALIN Volt már Párizsban?

ROCH Nem. Még soha.

PATALIN Á. Én se. Hm. Rendkívül érdekes.

UTAS Megkérhetem, hogy ne mondja azt folyton, hogy *rendkívül érdekes*? Nem tudom elviselni, kérem. Irigylem... Hogy miért nem nekem jutott eszembe mondogatni, hogy *rendkívül érdekes*. Mindig szerettem volna, hogy legyen egy szavajárásom, de sose lett.

PATALIN Valóban?... Rend... *(elharapja)*

UTAS Köszönöm. *(bólint, becsukja a szemét)*

PATALIN ütődötten ül. Csönd.

HÖLGY *(UTAS-hoz)* Maga zseniális. Hogy hívják?

UTAS Patalin.

PATALIN Valóban?... Rend... *(elharapja)*

HÖLGY *(UTAS-hoz)* Amikor legközelebb megállunk, megdughat.

HÖLGY, UTAS alszik. PATALIN meredten néz maga elé

ROCH Kedves Louise. Most sajnálom igazán, hogy nem tudok írni. Így memorizálnom kell az első leveletem, amit valaha küldök neked. De Párizsban első dolgom lesz, hogy keresek valakit, aki leírja. Hülyeség, már Párizsból küldöm. De Párizsban első dolgom *volt*, hogy kerestem valakit, aki leírja. Most számtalan teendőm van, majd írok később. Ezerszer csókol, Jean-Pierre.

8.

Párizsi utca. KOCSIS nyitja az ajtót

KOCSIS Jó reggelt kívánok. Párizs! Megérkeztünk. Rue de Bourgogne.

ROCH, PATALIN, UTAS, lekászálódznak

HÖLGY *(lelépne, felsikkant, visszkapja a lábát)* Mi ez?

UTAS *(lenéz)* Itt szimbolice vér van a földön.

KOCSIS Itt nem szimbolice van vér, Monsieur. Idáig hordják a talpukon.

UTAS Hát akkor mi most visszahordjuk, mit szól, Madame? *(lesegíti a HÖLGY-et)* Fel a place de la Revolutionra! Turisztikailag megtekintjük a guillotine-t. Lehet, hogy még egy-két kivégzést is elkapunk...

KOCSIS Az csak tíz után...

KOCSIS segít lepakolni a koffereket

UTAS Hát akkor először dugunk. Szopsz?

HÖLGY Csak ha nyalsz.

UTAS Nyelsz is?

HÖLGY Ha nem ettél spárgát.

UTAS Hát, minden jót, uraim.

UTAS karját nyújtja a HÖLGY-nek, elmennek. KOCSIS elmegy

PATALIN *(kinyitott kofferjét nézi)* Te jó isten. A feleségem ruháit hoztam magammal.

ROCH *(nyitja a saját kofferjét)* Én nem.

PATALIN Elcseréltük. Ilyen pechet! A feleségem az anyjához utazott, én meg üzleti ügyben...

ROCH Aha.

PATALIN Rendkívül érdekes üzlet, mondanom se kell. Feltalálókát vásárolok.

ROCH Hogyan?

PATALIN Tudja, mi minden nincs még feltalálva?

ROCH Nem.

PATALIN Rengeteg.

ROCH Például?

PATALIN Honnan tudjam? Erre kellene ezek a nyomorultak. Ezeknek ilyen furán jár az agyuk. Hogy mi hiányozna, ha nem volna, ha tudnánk, hogy van.

ROCH Értem.

PATALIN Na most ezek hálásak, hogy fizetek nekik, hogy csinálják, amit amúgy is csinálnának, ha éhen pusztulnak is... Csak éppen kizárólagos forgalmazási szerződést kérek cserébe. Abból is kapnak százalékot, a név az övék, a szabadalmi törvénynek meg van felelve... Lényeg, hogy ha csak egy nagy húzás bejön, máris én vagyok a leggazdagabb a világon. Mondok egy szemléletes példát. Ha nem volna kerék, maga fel tudná találni?

ROCH *(gondolkozik)* Fel.

PATALIN Ne bosszantson. Nem tudná feltalálni.

ROCH Nem?

PATALIN Mert eszébe se jutna, hogy fel kell találni, az ég szerelmére! De nekik igen. És aztán az egész világ tőlem venne kereket.

ROCH Tényleg? Gratulálok.

PATALIN Idefigyeljen. Nekem nincs időm most ruhákat csináltatni. Azt megértem, hogy fontos tárgyalásokon nem jelenhetek meg női ruhában. Adja el nekem a ruháit.

ROCH Hogy képzelem.

PATALIN Megduplázom az összeget.

ROCH Az úgy mennyi?

PATALIN Ötven livre.

ROCH Hm.

PATALIN Plusz odaadom a feleségem ruháit, azt is eladja, az még száz.

ROCH Hm.

PATALIN Plusz ha gazdag leszek, busásan megjutalmazom. Hol találom meg, Monsieur...?

ROCH Jean-Pierre Roch, kérem. Feurs-ben.

Kezet ráznak, kicserélik a bőröndjeiket, PATALIN ROCH kezébe számolja a pénzt

PATALIN Feltétlen hírt adok magamról. Nagy jót tett velem, Monsieur. Ég áldja.

PATALIN elmegy. ROCH megy a szállodába

9.

Croissant szálló étterme. CANNÉ és HIPPO az asztalnál, boroskupákkal

ROCH Jó napot kívánok. Ez a Croissant szálló? Már eltévedtem vagy tízszer...

CANNÉ Te ki vagy?

ROCH Én? Roch.

CANNÉ Honnan?

ROCH Longwyből.

CANNÉ Üljél le.

ROCH leül.

HIPPO Tudod, ki Sanson.

ROCH A Mester? A párizsi ítéletvégrehajtó?

HIPPO Megöljük. Benne vagy?

ROCH Nem értem.

HIPPO Idehallgass. Mi hóhérok fogjunk össze.

ROCH Ti is...?

HIPPO A legnagyobb káosz van. A legnagyobb igazságtalanság. Cannénak -

CANNÉ Majd én elmondom. Négy áthelyezésem volt az elmúlt egy hónapban. Négy. Mind a négy állást betöltötték, mire odaértem. Szép? Hippo meg -

HIPPO Én Sansonhoz jöttem segédnek. De azt mondja, nem tud fizetni.

ROCH Minálunk az elítéltek ruhái...

HIPPO Minálunk!... Öcsém. A párizsi kurva anyjukat ezeknek, Chaumette reformja óta itt a ruhákat a temetőből visszahajózzák a Szegénykórházba.

ROCH Hallatlan.

HIPPO Itt vagyunk egy rohadt fillér nélkül. Döglünk éhen. A legnagyobb igazságtalanság.

CANNÉ Úgyhogy megöljük Sansont.

ROCH De miért Sansont?

CANNÉ Hát kit ölünk meg?

ROCH Nem tudom.

CANNÉ Sanson monopolizálja Párizst. Ide nem egy hóhér kell, ennyi elítéltre, hanem kettő. Vagy három. De Sanson mozdíthatatlan. Benyalta magát mindenhova. Azt hiszik, hogy ő a szakma.

HIPPO Átvesszük Párizst. Gondolkozzál.

ROCH Jó.

ROCH a kofferral felmegy a szobájába

10.

Croissant szálló, ROCH szobája.

ROCH Marhák.

Leteszi a koffert az ágyra. Kinyitja. Nézi. Női ruhákat emel ki, cipőket. Alsóneműt. Maga köré kanyarít egy szoknyát. A falról leemel egy kis tükröt, nézegeti magát. A szoknyát visszadobja a kofferbe. MME SÉNAC jön

MME SÉNAC Monsieur Roch.

ROCH Madame Sénac?

MME SÉNAC Éjszakára lány? Fiú? Kutya?

ROCH Nem, köszönöm. Kutya?

MME SÉNAC Be van tanítva. Lehet lány és kutya együtt. Vagy...

ROCH Én hiszek Istenben.

MME SÉNAC Én is. *(leül)* Nem akar beszélgetni?

ROCH De. Egy kicsit.

MME SÉNAC Nem találgatok, hogy ki maga.

ROCH Senki. *(gyorsan becsukja a koffert)* Ezek nem...

MME SÉNAC Ugyan, hagyja. Beszélgessünk Istenről.

ROCH Jó.

MME SÉNAC Isten szép?

ROCH Fogalmam sincs.

MME SÉNAC Én egy macskát órákig el bírok nézni. Ahogy a macska mozdulatlanul egy liliomcsokorba hajtja a fejét. Abból gondolom, hogy Istent a végtelenségig lehet nézni.

ROCH Biztosan.

MME SÉNAC Azt mondja meg, ha az ember a túlvilágon van, a mennyországban - mert látja, én most gondolok a mennyországra - akkor gondol-e vissza ide?

ROCH Nem tudom.

MME SÉNAC Hogy itt mit csinált. Mint amikor az ember reggel felébred, tudja... És emlékszik még egy kicsit, hogy mit álmodott. De aztán elfelejti. És amikor bejut a mennyországba... Lehet, hogy emlékszik még egy kicsit, de aztán elfelejti ugyanúgy.

ROCH Nem tudom.

MME SÉNAC Butaságokat beszélek.

ROCH Dehogy.

MME SÉNAC Mire gondol?

ROCH Magáról álmodtam múlt éjjel. A postakocsin, idefelé.

MME SÉNAC És mit álmodott?

ROCH Benyúltam a...

MME SÉNAC Puncimba.

ROCH Igen. És tövisek voltak belül.

MME SÉNAC Az nem én voltam.

ROCH Nem.

MME SÉNAC *(feláll)* Érezze jól magát nálunk.

ROCH Köszönöm.

MME SÉNAC kimegy

ROCH Kedves Louise. Szerencsésen megérkeztem. Ha Jarogne kúr, dögölj meg.

ROCH felkapja a koffert. Megy a Tuileriákba

11.

Párizsi utca

CIGÁNYLÁNY	Monsieur!
ROCH	Mi az?
CIGÁNYLÁNY	Jósolok magának.
ROCH	Mit?
CIGÁNYLÁNY	Jövőt, mit.
ROCH	Ne nekem jósolj. Hanem magadnak.
CIGÁNYLÁNY	Menjen már.
ROCH	Megfizetem. <i>(pénzt ad)</i> Halljuk.
CIGÁNYLÁNY	<i>(nézi a saját tenyerét)</i> Még idén lesz egy nagy szerelmem. A nevében T betű van. Egyenruhás, szomorú, barna ember. Teherbe is esek tőle. Kisfiú, de beteg. Aztán három éven belül meghalok.
ROCH	Köszönöm.
<i>ROCH továbbmegy</i>	

12.

A Tuileriákban. Iroda. Felfordulás. Irodisták aktákkal, levelekkel, pecsétnyomókkal. FŐNÖK az íróasztal mögött. ROCH megáll, vár, hogy sorra kerüljön

IRODISTA 1	Leduc jelentése. Az emberek szeretnék, ha a kivégzési menet felgyorsulna... Háromnegyed óra is sok, nemhogy másfél, mint már példa volt rá... Az egész útvonalon a boltosok panaszkodnak, hogy órákra be kell zárniuk...
FŐNÖK	Holnap.
IRODISTA 2	Sanson petíciója a Nemzetgyűléshez, tárgy akadémiai indítvány, hogy a szót, „bakó” töröljék a szótárból, mi a helyzet... Sanson heti jelentése, a guillotine karbantartását az eddigi költségtérítés nem fedezi... Ennek folyamánya, petíció a törvénykezési bizottsághoz, a kormánytól havi ötven livre-t kér határozatilag...
FŐNÖK	Az évi hatszáz! Ez bolond. Egy munka nélküli hóhér éves segélye...
IRODISTA 2	Azt úgyse fizetjük...
FŐNÖK	Mi az, hogy nem fizetjük, a Konvent kilencvenhárom június 13-i rendelete...
IRODISTA 2	Tizennégy kérelem, nulla utalás.
FŐNÖK	Tizennégy!... Mi a jóisten folyik itt? Mit csinálnak ezek? Egész hóhérkérdés Guinchard-hoz, beszámolót szerdára.
ROCH	<i>(a levelét adná)</i> Jó napot kívánok...
FŐNÖK	Ki maga?

IRODISTA 3 Débert jelentése, Lavoisier-nek nyoma veszett, a városfalon nem jut át.

FŐNÖK Botrány. Még négy embert Débert mellé. Lavoisier ügye Lecollezhoz.

ROCH Jó napot kívánok.

FŐNÖK Mit akar?

ROCH Jött nekem egy áthelyezésem...

FŐNÖK Adja ide... Ítéletvégrehajtó, miért nem mondja? Guinchard, folyosó végén jobbra. *(visszaadja a levelet)*

IRODISTA 4 Letartóztatták Robespierre-t.

FŐNÖK Micsoda?! Most?

IRODISTA 4 Tíz perce. Bourdon és Barras. Már hozzák a Tuileriákba.

FŐNÖK A jó kurva mindenit. Mindig ebéd előtt! Hogy én soha ebben a kurva életben nem tudok ebédelni!

ROCH Melyik végén jobbra?

FŐNÖK Jobbra végén jobbra. Második ajtó. Tűnjön már el.

ROCH átmegy Guinchard irodájába

13.

GUINCHARD irodája. GUINCHARD papírokkal megrakott íróasztal mögött. MME CHARPENNET-vel beszél. ROCH sorbaáll

GUINCHARD Asszonyom, kezdjük előlről, micsoda a maga férje?

MME CHARPENNET Halott.

GUINCHARD Halott. Nekem valami problémát mondjon. Az a probléma, amit meg lehet oldani.

MME CHARPENNET Július huszonkettedikén...

GUINCHARD Thermidor negyedikén... Tisztára logikus, a hőség hava, tessék kinézni az ablakon, tessék megtanulni...

MME CHARPENNET Szóval Sanson ítéletvégrehajtó Desmorets nevű segédje... amikor Ayen hercegné fejét feltartotta a közönségnek, rosszul lépett, és a fejjel együtt leesett a vérpadról.

GUINCHARD Igen. Desmorets-et elmarasztaltuk... hivatali tevékenység körében történt veszélyeztetés... És áthelyeztük Grenoble-ba. Valaki megsérült, úgy tudom.

MME CHARPENNET A férjem, Jacques Charpenet. Desmorets ugyanis tizenkét láb magasból...

GUINCHARD Négy méter...

MME CHARPENNET Pontosan a férjemre zuhant, aki emiatt maga is elesett, koponyáját törte, és három órával később meghalt.

GUINCHARD Meg?
 MME CHARPENNET Meg. Kártérítést követelek.
 GUINCHARD Kitől?
 MME CHARPENNET Nem tudom.
 GUINCHARD Értem. Nyújtsa be írásban. Csatolja a halottkém jelentését. Kitalálunk valamit. Következő.

MME CHARPENNET elmegy

ROCH Jó napot kívánok. *(átadja a levelet)* Áthelyezési ügyben.
 IRODISTA 4 Guinchard!
 GUINCHARD Nem érek rá.
 IRODISTA 4 Megbukott Robespierre!
 GUINCHARD *(lecsapja a levelet az asztalra)* Mi?
 IRODISTA 4 Fél órán belül itt vannak. Saint-Just, Dumas, Payan, mindenki.
 GUINCHARD Nem igaz!... *(ROCH-hoz)* Ne haragudjon... Átmenetileg zárunk. Vissza tud jönni később?
 ROCH Mikor?
 GUINCHARD Holnap?
 ROCH Holnap nekem tovább kéne utaznom...
 GUINCHARD Holnap tizenegy. Még egyszer elnézést... *(elindul)*
 ROCH A levelem...
 GUINCHARD Vegye el az asztalról.

GUINCHARD kirohan

ROCH De melyik...

ROCH az asztalhoz lép, nézegeti a papírokat. Felvesz hármat

ROCH Hova vagyok írva? A francba. *(nagyon nézi, aztán mind a hármat visszatesszi)*

ROCH indul vissza a szállodába

14.

Park. A padon MME CHARPENNET. ROCH megtorpan

ROCH Üdvözlöm...

MME CHARPENNET kérdően felpillant

ROCH Az irodában... maga mögött álltam. Madame Charpenet?...

MME CHARPENNET bólint

ROCH Leülhetek?

MME CHARPENNET Tessék.

ROCH *(leül)* Megengedi, Jean-Pierre Roch. Hallom, a férje... Szörnyűség ... Nem tudom, szegény... Mindig ilyen peches volt, vagy most először?... *(szünet)* Elnézést. *(szünet)* Szép a park. Nagyon szép. Rettentő kánikula. De a park... Kis tavacska, kacsák. Azt tudta, hogy a kacsahápopásnak nincs visszhangja? *(szünet)* Nem akarom zavarni, csak erre sétáltam hazafelé, hát megláttam, micsoda véletlen, mondom... *(szünet, kinyitja a koffert)* Van eladó női ruhám. Csinosak.

MME CHARPENNET Nem kérek.

ROCH Nem. Csak hátha tudja. Csinosak. Nem vagyok ismerős Párizsban, hol tudnám eladni?

MME CHARPENNET A piacon.

ROCH A piacon. Hol a piac?

MME CHARPENNET Mindenhol. Milyen kereskedő maga. Ha a piacot nem tudja, mit tud?

ROCH Nem vagyok kereskedő. Ítéletvégrehajtó vagyok.

MME CHARPENNET És ezt így mondja.

ROCH Hogy?

MME CHARPENNET *(szünet)* Mindegy. Legalább maga vízszintesen közlekedik.

ROCH Vízszintesen. Ja igen. Hát irtózatoss pech. Százezerből egy, én mondom. Hogy valaki úgy haljon meg, hogy a fejére esik egy hóhér. *(szünet)* Elnézést.

MME CHARPENNET Nem kérek a véres gönceiből, uram. Köszönöm.

ROCH Ja értem. Nem véres. Hosszú történet. Egy hölgyé, aki meglátogatta az anyját. De én nem ismerem.

MME CHARPENNET Kiről beszélgetünk most, uram?

ROCH Bizonyos Madame Patalin. *(kérdőn néz MME CHARPENNET-re)* Nem. A férjét ismerem. Rendkívül érdekes ember. Mindenfélét beszél össze-vissza. Kaméleonok, feltalálók. *(szünet)* Hát... *(szünet)* Nem bírok elmenni.

MME CHARPENNET Nem éltünk jól. Az urammal. Bevezették a válást, el akartam válni. De nem váltam el. Legyek egyedül?

ROCH Egyedül?

MME CHARPENNET Hát így. Ahogy most mégis.

ROCH Igen. Egyedül egy házban?

MME CHARPENNET Ház, az túlzás. Félemelet. Fél félemelet.

ROCH Ja. Értem.

MME CHARPENNET Mi lesz velem?

ROCH Nem tudom.

MME CHARPENNET Nem kell mindig válaszolni.

ROCH Én soha nem éltem egyedül. Nem tudom, milyen. Néha arra gondolok, hogy mire gondolnék, ha egyedül lennék. Nem is úgy értem, hogy teljesen magányosan. Hanem ha lenne egy óráim, vagy három. Amikor leülnék egyedül, és gondolhatnék bármire. Nem tudom, mire gondolnék. Kíváncsi vagyok.

MME CHARPENNET Én el akarok aludni.

ROCH Hogyan?

MME CHARPENNET Szeretek aludni. Mit nem ért? Aludni.

ROCH Aludni, tudom.

MME CHARPENNET Nem azért, hogy mit álmodok, hanem hogy alszom. Csak most túl meleg van éjjel is.

ROCH Túl meleg. Majd jön a vihar.

MME CHARPENNET Vihar?

ROCH Északkeleti szél, felhőszakadás.

MME CHARPENNET Honnan tudja?

ROCH Lehet tudni. Mindig jön.

MME CHARPENNET Maga hová való?

ROCH Longwybe. Kicsi városka. Semmi nincs. De a napokban fellépett a nagy Comus. A mágus. *(szünet)* Csoda volt.

MME CHARPENNET Gondolom. A híres mutatóványa, hogy eltűnik.

ROCH Eltűnik. Egy pillanat - és eltűnik.

MME CHARPENNET Felhördült a közönség!

ROCH Felhördült! Tapsoltak, kiabáltak! Bravó! Bravó!

MME CHARPENNET De már kinek kiabáltak, amikor nem is volt ott! A hűlt helyének!

ROCH A hűlt helyének!

MME CHARPENNET Milyen különös. Tudja, mire gondolok? Hogy milyen lehet eltűnve. Mikor eltűnik, és mielőtt visszajönne, hogy meghajoljon. Nem az a fontos, hogy hol van - hanem hogy senki nem tudja, hol van.

ROCH Igen. Rendkívül érdekes.

MME CHARPENNET És mindenki akarja tudni. Így eltűnve. Milyen titokzatos. Milyen bűvös érzés lehet. Ha én eltűnnék, senki nem akarná tudni, hol vagyok. Én most elbújhatnék a bokorba, és senki se keresne. Sőt, hát hogy akár itt ülök a padon, és senki se keres. Akárki lát, és mégis el vagyok tűnve. De nem erről beszélek.

ROCH Nem.

MME CHARPENNET De ha Comus úgy eltűnne, hogy nem is jönne vissza soha? A szemünk láttára kámforra válna, de nem jönne vissza meghajolni? Mit gondol? Még várnánk, aztán hazamennénk. Nem kerülne elő. Megírnák az újságok, hogy Comus eltűnt. Mindenki csak várna vissza. Hol fog felbukkanni? De ő sehol. Múlik az idő... Elfelejtjük. Meghalunk.

ROCH Rendkívül érdekes.

MME CHARPENNET Kérem, ne mondja többször, hogy *rendkívül érdekes*. Idegesítő.

ROCH Elnézést.

MME CHARPENNET Szóval... Meghalunk, már nem emlékszik rá senki. És akkor egy történész kiássa a régi újságokat. Comus száz éve eltűnt! Ír egy cikket. Megint várják vissza. De most már... misztikusan. Megint nem jön. Az még mindig a mutatvány? Meddig tart egy mutatvány?

Csend

MME CHARPENNET Maga szájról olvas?

ROCH Bocsánatot kérek. Magának van a legszebb szája, amit életemben láttam.

MME CHARPENNET Hm. Kedves.

ROCH Nem... Ne értse félre. Feleségem van.

MME CHARPENNET Persze. *(szünet)* Holnap is itt leszek. Ha nincs vihar.

ROCH Holnap nekem már... tovább kell mennem Feurs-be.

MME CHARPENNET Értem. *(feláll)* Hát jó utat.

ROCH Köszönöm szépen.

MME CHARPENNET kimegy. ROCH is feláll, fogja a kofferjét, visszamegy a szállodába

15.

Croissant szálló étterme. Az asztal körül HIPPO, CANNÉ, SANSON isznak

CANNÉ Roch!

HIPPO Roch, itt a Mester! Mester, ez Roch Longwyből.

ROCH Sanson mester.

SANSON Apádat ismerem. Hogy van? Öreg már.

ROCH Meghalt.

SANSON Jó ember volt. Elméleti ember. Tizennégy év alatt egy munkája nem akadt. Aztán mikor egyszer akadt, úgy beszart tőle, hogy betegget jelentett, és áthívta Dallenbourgot Metzből.

ROCH Beteg volt. Nem beszart.

SANSON Jól van akkor. Igyál. Nem akartam bántani. Elméleti ember volt, mondom. Tanulmányozta az anatómiát. Sebészekkel beszélt. Fejeztél te pallossal?

ROCH Igen. Kettőt.

SANSON Volt nekem egy nagyon zűrös munkám, még hatvanhatban, Lally-Tollendal. Hideg ráz, ha rágondolok. Csapok, semmi, üvölt, ömlik a vére. Csapok még egyszer, bukik előre, de még ott van. Apámnak kellett átvenni. Azt a szégyent. Na most, hogy mit csináltam rosszul. Apám jól csinálta, de nem tudta elmagyarázni. A te apád igen. Rossz szögben tartottam a pallost. A nyaki csigolyák részben fedik egymást. Nem könnyű átütni merőlegesen. Hanem kicsit rézsút. Apád tudta. Az olasz mannaiát meg a skót Maident is meg kellett erősíteni súlyokkal, apád mutogatta a rajzokat, magyarázott. Hogy így sem volt elég sokszor. De ha konvex lenne a penge, átvágná a nyakat könnyedén. Még jóval doktor Louis előtt tudta. A fejében volt előre a guillotine.

Jön LILI, MINOU

CANNÉ Lili, Minou!

HIPPO Ez Roch. Az apja majdnem híres lett.

LILI Tényleg? Cukorfalat vagy.

ROCH Én?

MINOU Mit kérek?

CANNÉ Bort.

MINOU Neeem, konyakot. Armagnacot. Erőset.

HIPPO Bor van.

SANSON Na jó. Csak vígan. *(feláll)*

CANNÉ Ne menjen, Mester.

SANSON Holnap nem lehet akárhogyan.

HIPPO Igen.

SANSON A Megvesztegethetetlen.

ROCH Már el is ítélték?

SANSON Kilencvenegyben, emlékszem, a halálbüntetés ellen szónokolt. Hogy szabad emberhez méltatlan. Nagyon figyeltem akkoriban... Mikor vitatták, hogy választható-e ítéletvégrehajtó a Nemzetgyűlésbe... meg színész... mindegy...

LILI Na, ne már a Nemzetgyűlésről beszéljünk.

SANSON búcsút int, kimegy.

LILI Beszéljünk rólam.

MINOU Mit beszéljünk rólad, te hülye?

LILI Minou, olyan vagy. Soha senki nem beszél rólam. Miért nem lehet egy kicsit. Holnapután leszek tizenhét éves.

MINOU És még?

LILI Most ti mondjatok valamit. Az a híres mondjon.

CANNÉ Én mondom. Fogadjunk, nem vagy olyan hajlékony, hogy a fenekedet rá tudod tenni a fejed tetejére.

LILI Hát nem.

CANNÉ Én cirkuszban láttam egy nőt, aki tudta. Ez az álmom, egyszer így.

MINOU Én ráteszem a fenekemet az ő fejére.

HIPPO Na menjünk.

LILI Édeske, nem szállsz be? A születésnapomra csináljuk öten.

ROCH Köszönöm, nem.

HIPPO Akkor adj kölcsön. Iszonyú szarban vagyunk.

ROCH Nem tudok... Nem kaptam meg az előleget se. Még vissza kell mennem.

HIPPO Roch. Valamennyit. Segítsél már.

ROCH *(pénzt ad HIPPO-nak)* De holnap kelleni fog, mikor elmegyek.

HIPPO Kurva rendes gyerek vagy.

MINOU Puszi!

CANNÉ, HIPPO, LILI, MINOU kimennek

ROCH Kedves Louise. Párizs nagyon szép. Rengeteg érdekes emberrel találkoztam, még Sanson mesterrel is. A papa tanította pallosra. Sose mondta a papa. Megnéztem a Notre Dame-ot. A kőszobrokat is lefejezték. Mindenütt tömeg van az utcán. Csodálatos az egész. Bárcsak otthon lennék veled. Csókol, Jean-Pierre.

Jön LAVOISIER. Megáll. Néz. ROCH felnéz. Nézik egymást

LAVOISIER Jó estét, Monsieur. Szeretnék beszélni magával.

ROCH Velem?

LAVOISIER Maga hóhér, ha nem tévedek.

ROCH Honnan tudja?

LAVOISIER Nézze, titkosrendőr nem lehet. Akkor pedig marad a hóhér.

ROCH Elképesztő, kérem. Maga ezzel fellép?

LAVOISIER leül

LAVOISIER Egy titkosrendőr nem néz így vissza. A Croissant Hotelben pedig hóhérok laknak.

ROCH Tényleg?

LAVOISIER Hát nem? Hát ki van jelölve, már bocsánat... hóhérszállónak... Az áthelyezések idejére, nem?

ROCH Nahát. Minden így meg van szervezve. Én azt hittem, véletlen...

LAVOISIER Engedje meg, hogy bemutatkozzam. A nevem Antoine Laurent de Lavoisier.

ROCH Jean-Pierre Roch. Nagyon örvendek.

LAVOISIER Maga nem tudja, ki vagyok.

ROCH *(gondolkozik)* Nekem nem megy ilyen logikusan.

LAVOISIER Tudós vagyok, kérem. Többé-kevésbé ismert. Fölfedeztem egy-két dolgot.

ROCH Ismerek egy embert, aki fizetne magának. Patalin.

LAVOISIER *Én* fizetnék magának...

ROCH Lavoisier! megvan. Magát keresik. Még négy embert Débert mellé.

LAVOISIER bólint

ROCH Én nem tehetek semmit a törvény ellen, uram. Ne kérje tőlem.

LAVOISIER Nem kérem. Csak beszélgessen velem egy kicsit. Azután kísértálok az utcára, egyenesen Débert karjaiba, megígérem magának.

ROCH És letartóztatják.

LAVOISIER És halálra ítélnék.

ROCH De miért?

LAVOISIER Adóbérlői ügy. Nem érdekes.

ROCH Azt mondta, tudós.

LAVOISIER Sok mindennel foglalkoztam, uram. Gyógyszerészeti társaság. Kormánybizottságok... mezőgazdasági, higiéniai, ágyúöntési, pénzverési, közoktatási... Elnöke voltam a Tudományos Akadémiának. Amíg volt. Satöbbi. Nem számít. Most elővették a királyi adóbérlőt.

ROCH Jó. Én magát nem láttam. A városfalnál vigyázzon, azt mondták, ott nem jut át.

LAVOISIER Tudom, hogy nem. A városfalat is én építtettem, uram, a csempészek ellen. Marat hogy utálta! Hogy elveszi a várostól a levegőt. Istenem. Azt se tudta, mi az a levegő.

ROCH Hogy mi a levegő?...

LAVOISIER A levegő, uram. Erről szeretnék beszélni magával. A levegőről és a halálról.

ROCH Én nem tudok semmit.

LAVOISIER Mindent tud. Dolgozott guillotine-nal. Kiemelte a levágott fejet a kosárból, hogy felmutassa. Mit látott rajta?

ROCH Vért.

LAVOISIER Ismeri a legendákat. Hogy Stuart Mária feje beszélt. Nem beszélhetett, hiszen a légsöve át volt vágva. Hogy valakinek megkísérelték visszavarni a fejét. Nem lehet. Csak azt mondja meg, mit látott.

ROCH Semmit.

LAVOISIER Merev arcot? Mintha maszk volna, a halál pillanatának maszkja? Vagy az arcizmok mechanikus rezdülését?

ROCH Nem.

LAVOISIER Melyik nem?

ROCH Semelyik.

LAVOISIER Nem könnyű magával.

ROCH Menjen el.

LAVOISIER Sokat kísérleteztem életemben. Szeretnék még egyet a halálomban is. Segítsen. Csak annyit kérek, hogy nézze végig a kivégzésemet, közelről és figyelmesen.

ROCH Nekem holnap tovább kell utaznom Feurs-be.

LAVOISIER Várjon még egy napot.

ROCH Nem lehet.

LAVOISIER Azt szeretném, hogy *maga* lássa, amikor feltartják a fejemet. Maga hóhér, látni fogja, hogy van-e különbség. Kérem.

ROCH Milyen különbség?

LAVOISIER Az eminens lég, amit oxigénnek neveztem el, égést idéz elő a szervezetben. Hőt képez. Végső soron éltető energiát ad. Hogy ez a lassú égés hol történik, nem tudjuk még. Ha a véráramban... akkor folyamatban van még akkor is, amikor a fej leválik a testről. Valameddig. És akkor a guillotine nem pontosan az élet és a halál közé zuhan. Az agy még működik. Mikor a fejemet föltartják, csak a szememet nézze. Kérem. Pislogok majd. Amennyire tudok. Amíg tudok.

ROCH Maga bolond.

Csönd.

LAVOISIER Bárhogy volt, utána sétáljon át a kiadómba. Monnaie 12. Előkészítettem egy kis tanulmányt. Csak a befejezés hiányzik. Annyit mond, Lavoisier pislogott. Vagy nem pislogott. És aztán szabad. *(pénzt vesz elő)* Ezer livre. *(ROCH elé csúsztatja az asztalon)* Most sietek. Hogy minél előbb indulhasson Feurs-be, Monsieur.

LAVOISIER kimegy. ROCH ül. Felveszi a pénzt, a ruhájába dugja. MME SÉNAC jön

MME SÉNAC Monsieur Roch. Maga sem tud aludni?

ROCH Madame... Segít megírni egy levelet a feleségemnek?

MME SÉNAC Hát persze. *(leül, papír, toll, tinta)* Mondja csak.

ROCH Kedves Louise. Itt vagyok Párizsban. Ez az első levelem. Alig várom, hogy válaszolj rá. Tudom, hogy csak sokára kapom meg, majd Feurs-ben. De már most azon gondolkozom, hogy mit fogok válaszolni a válaszodra.

Második rész

1.

Croissant szálló, ROCH szobája. Másnap reggel. Az ágyban ROCH és MME SÉNAC

MME SÉNAC Most majd hiányozni fogsz.

ROCH Te is.

MME SÉNAC Elmúlik.

ROCH Nem.

MME SÉNAC Még simogasd a hátam egy kicsit.

ROCH felemelkedik, simogatja MME SÉNAC meztelen hátát

ROCH Csak egyre többen hiányoznak szerintem.

MME SÉNAC Nem. Elmúlik.

ROCH És akkor eszedbe se fogok jutni?

MME SÉNAC Nem.

ROCH feláll, öltözik

MME SÉNAC Azon tűnődtem, hogy Lavoisier mire gondol majd.

ROCH Semmire! Ez értelmetlen. Ez az egész.

MME SÉNAC Elfogadtad a pénzét. *(szünet)* Ha pislogni tud, talán gondolkozni is tud. Arra gondol: muszáj pislognom! Vagy rád gondol: pislogok, de itt van-e Roch? Vagy arra gondol: meghaltam! gondolkodom... de nem vagyok...

ROCH Semmire.

MME SÉNAC Nem biztos.

ROCH Voltak kínzások. Már nincsenek, már humánus van, hogy fájdalom nélkül vége legyen, egy pillanat alatt. De voltak. Valakinek mondjuk felvágta a hasát, és kiszaggatták a beleit. És látta, hogy a beleit a tűzre dobják. Az még gondolt.

MME SÉNAC Csináltál ilyet?

ROCH Igen.

MME SÉNAC Velem is csinálnál?

ROCH Hogy képzeled!

MME SÉNAC Nekünk az is szeretkezés volna.

ROCH Mindenki megőrült.

MME SÉNAC De ha tényleg engem kellene kivégezned? Akivel együtt aludtál?

ROCH Áthívnám Dallenbourgot Metzből.
MME SÉNAC És mit mondanál, hogy miért?
ROCH Azt mondanám, hogy beteg vagyok.
Csönd
ROCH A kofferomban ami ruha van... neked adom. Már van pénzem.
MME SÉNAC Köszönöm.
ROCH Most megyek. Meggyónlak.
MME SÉNAC Én is meggyónlak téged.
ROCH megy a templomba

2.

Gyóntatófülszöveg. A GYÓNTATÓ-n fekete köpeny. ROCH letérdel

ROCH Gyónom a Mindenható Istennek, a Boldogságos Szűz Máriának és neked, lelkiatyám, hogy házasságtörést követtem el. Teljes szívemből bánom bűnömet. Erősen fogadom, hogy többé nem vétkezem. Kérek üdvös elégtételt és feloldozást.

GYÓNTATÓ Van még valami, ami bántja a lelkiismeretedet?

ROCH Más bűnömre nem emlékszem.

GYÓNTATÓ Elégtételül mondj el egy rózsafüzér tizedet és tíz Miatyánkot. Kerüld a bűnre vezető utakat. Feloldozlak téged az Atya, Fiú és Szentlélek nevében.

ROCH Ámen.

Felállnak

ROCH Atyám... Szeretnék még kérdezni valamit. A test gondolkozik, vagy a lélek?

GYÓNTATÓ A tudat, fiam, a léleké. A test visszatér a földbe gondolattalan. A lélek fogja föl a testet... És Istent, és hozzá törekszik.

ROCH De a lélek a testben lakik.

GYÓNTATÓ A testben, amíg az él, igen. Vannak tudósok, akik benső hollétét kutatták. Cartesius egyenesen a tobozmirigybe helyezte.

ROCH Az hol van?

GYÓNTATÓ A közti agyban. De én azt mondanám...

ROCH Az agyban!

GYÓNTATÓ Én azt mondanám, hogy a *testtel* van inkább, mint a testben. Minthogy nem anyagból való, kiterjedése sincs. Egységben vannak, csak a halálban válnak külön.

ROCH És... ne haragudjon, hogy faggatom, atyám... Akkor hal meg a test, amikor a lélek kiszállt belőle... Vagy akkor száll ki a lélek, amikor meghalt a test?

GYÓNTATÓ visszaül

GYÓNTATÓ Én azt hinném... hogy ez egyszerre van.

ROCH De lélek nélkül... lehet szándék vagy gondolat?

GYÓNTATÓ Nem lehet.

ROCH Amíg szándék és gondolat van... a lélek nem ment ki testből.

GYÓNTATÓ Pontosan.

ROCH Akkor a végtagokban nem lehet. Mert levágjuk, és marad szándék és gondolat. Vagy a belekben. Kiszakítjuk, és az áldozat beszél. Akar. Csak meghalni akar, de akar.

GYÓNTATÓ Vagy csókot akar a gyóntatóatyától, mint felnégyelés közben Damiens... Biztos vagy benne, hogy megvallottad minden bűnödöt?

ROCH Megvallottam, atyám. *(szünet)* Köszönöm.

ROCH megy a Tuileriákba

3.

Párizsi utca. Tolongás. Háttérben megdőlt szekéren áll öt halálraítélt, megkötözött kézzel

JÁRÓKELŐ 3 Mi van itt?

JÁRÓKELŐ 4 Tengelytörés. Áll a menet.

ROCH Szabad lesz, kérem...

JÁRÓKELŐ 4 Húzódni fog a Robespierre. Alig van eszméleténél különben is. A letartóztatáskor állon lőtték.

EGY HANG A guillotine-ra!

MÁSIK HANG Csak állnak, mint a birkák.

HARMADIK HANG Csináljatok valamit!

SZÍNÉSZ *(fellép a szekérre)* Csendet, csendet! Színművész vagyok. Amíg megjön az új szekér, engedelmezzünk rögtönzünk egy kis előadást. *(a halálraítéltekhez fordul)* Hölgyeim, uraim...

ROCH Ez a halálraítéltekkel akar előadást?

JÁRÓKELŐK Bravó, bravó!

LÁNY *(ROCH-ba csimpaszkodik)* Michel!

ROCH Pardon...

LÁNY Michel, te nagyon rossz vagy, tudod!

ROCH Hé!... Én nem vagyok Michel...

LÁNY Felém se nézel! Nagyon rossz vagy!

ROCH Engedjen már el!

LÁNY Te nem szeretsz, de én szeretlek!

A szekéren a SZÍNÉSZ vezényel, a halálraitéltek táncolnak, énekelnek

ROCH *(megrázza)* Nem vagyok Michel! Fogd már föl!

LÁNY *(felnéz rá)* Istenem... Jaj, azt hittem...

ROCH *(ellöki)* Ebben a rohadt városban mindenki elmebeteg!

LÁNY eltűnik az emberek között

JÁRÓKELŐ 3 *(megragadja ROCH haját, kést szegez a torkának)* Mi van, paraszt? Kérjél bocsánatot.

ROCH Mi?

JÁRÓKELŐ 3 Kérjél a várostól bocsánatot.

ROCH Bocsánat...

JÁRÓKELŐ 3 *(térdre kényszeríti ROCH-t)* Csókold meg háromszor a földet.

ROCH megcsókolja a földet

JÁRÓKELŐ 3 Jól van, paraszt, Párizs megbocsát. Menj utadra. Egy jótanács búcsúzóul. Ha maradt még pénzed, a Michel-trükknél legközelebb... rögtön üss gyomorra. Még ha hölgyet nem is szép megütni.

ROCH *(a ruhájába nyúl, kétségbeesetten keresi a pénzét)* A kurva anyját! Hol ez a kurva?!

ROCH rohan, keres, nem látja a LÁNY-t. Megáll. A halálraitéltek a szekéren táncolnak, énekelnek. A tömeg el van ragadtatva. ROCH megy tovább a Tuileriákba

4.

Guinchard irodája. Az üres íróasztalnál HELYETTES. ROCH sorbaáll

IRODISTA 1 Beaumarchais levele, hogy ha Robespierre tényleg megbukott, akkor ő Hamburgból hazajönne. Valamint a családját engedjék ki a börtönből.

HELYETTES Ki az a Beaumarchais?

IRODISTA 1 Nem tudom. - *(ordít)* Ki az a Beaumarchais?

IRODISTA 2 Ő játszotta Figarót!

IRODISTA 3 Préville játszotta!

IRODISTA 4 Dazincourt játszotta!

IRODISTA 1 Akkor nem tudom.

HELYETTES Jöjjön haza. Ahogy feltűnik, tartóztassák le.

IRODISTA 1 kimegy

ROCH Jó napot kívánok...

IRODISTA 2 Egy kis ajándékkal szeretnénk kedveskedni... *(letesz az asztalra egy csomagot)*

IRODISTA 3 Boldog születésnapot!

IRODISTA 4 Jó egészséget kívánunk, és töretlen hogyhívjákot...

IRODISTA 2 Hosszú életet meg minden.

HELYETTES Igazán nem kellett volna... Na... Egész meghatódtam... Na mi ez? *(bontogatja)* Egy penge!

IRODISTA 3 Guillotine-penge.

IRODISTA 4 Nem akármilyen.

IRODISTA 2 Ezzel fejezték le a királyt.

HELYETTES A királyt!

IRODISTA 3 Capet negyedik nyakcsigolyáján bátorkodott áthatolni.

IRODISTA 4 Sajnos a vér már nincs rajta...

HELYETTES Csodálatos... Hát ilyet... Nagyon szépen köszönöm... De honnan létezik?...

IRODISTA 2 Az a mi titkunk.

IRODISTA 4 Lefoglaltuk Sansontól.

IRODISTA 3 Kuss.

HELYETTES Még egyszer köszönöm. Otthon kiteszem a falra.

IRODISTÁK kimennek.

ROCH Elnézést... tizenegy órára voltam visszahívva... Guinchard polgártársat keresem.

HELYETTES Mit tud Guinchard-ról?

ROCH Nála voltam tegnap...

HELYETTES Mit mondott magának?

ROCH Hogy jöjjenek vissza ma. Kérem, én...

HELYETTES Miről beszélgettek?

ROCH Semmiről, épp ez az...

HELYETTES Mióta ismeri Guinchard-t?

ROCH Én egyáltalán nem ismerem...

HELYETTES Ki maga?

ROCH Na. A nevem Jean-Pierre Roch. Ítéletvégrehajtó vagyok Longwyben. Namost megkaptam az áthelyezésemet...

HELYETTES Mutassa.

ROCH Nem magát a papírt. Az értesítést.

HELYETTES Mutassa.

ROCH Odaadtam kérem Guinchard-nak. Most kérném az áthelyezést.

HELYETTES Guinchard iratai vizsgálat alatt állnak.

ROCH Meg az előleget... Hogy eljussak Feurs-be. A pénzemet ellopták.

HELYETTES Mutassa az útlevelét.

ROCH *(keresgél a ruhájában, falfehér)* Azt is ellopták.

HELYETTES nézi. Csönd

HELYETTES Tett feljelentést?

ROCH Csak most történt. Egyenesen idejöttem.

HELYETTES Maga szerint mit kéne csinálnom?

ROCH Kérem szépen. Ha megkapom a papírt és az előleget, meg új útlevelet, elmegyek Feurs-be. Tessék megnézni, Roch névre. Kell lenni áthelyezésnek.

HELYETTES Azt én állítom ki az értesítés és az útlevel alapján. Nézze. Tegyen feljelentést. Aztán írjon haza, hogy a születési anyakönyv alapján a helyi hatóság küldjön igazolást arról, hogy maga maga. Személyesen kellene, de mivel nincs útlevele, nem tud hazamenni. Így viszont nem fogadhatjuk el az igazolást. De ha időközben előkerül a Guinchard-féle értesítés, amit egyeztetünk az áthelyezési okiratokkal, nem reménytelen. Különösen, ha szerez egy papírt Feurs-ből, hogy magát ott várják. Aztán ki tudja, még az útlevele is előkerülhet. De azért ezzel nem bíztatom. Hát... sok szerencsét.

ROCH áll. Csönd

ROCH Nincs pénzem.

HELYETTES Folyamodhatna a törvényben előírt segélyért, de az csak az állástalan ítéletvégrehajtókat illeti, és magának ugye állása van Feurs-ben. Vagy különleges segélyért, ha tudná a személyazonosságát igazolni. Azért próbálja meg. Csatolja a rendőrségi jegyzőkönyv másolatát. Azt ugyan nem adhatják ki, csak a mi írásbeli kérésünkre. Én viszont nem írhatom meg a kérést, amíg nem tudom, milyen ügyiratszámra hivatkozzak. De amint az ügyiratszám megvan, máris kiállítom. Ebben biztos lehet. Na. Fel a fejjel.

ROCH áll

ROCH Köszönöm szépen. Isten éltesse.

ROCH megy a parkba

5.

Park. A pad. ROCH leül, vár. Távolról iszonyatos ordítás. ROCH vár. Jön MME CHARPENNET

MME CHARPENNET Hát nem ment el.

ROCH Madame... Hallotta az üvöltést?

MME CHARPENNET *(leül)* Robespierre. A hóhér letépte az álláról a kötést.

ROCH Igen. Kötés nem lehet. A haját is le kell vágni, nemhogy egy kötés.

MME CHARPENNET Eladta a ruhákat?

ROCH Nem. Igen.

MME CHARPENNET Mondjon valami szépet.

ROCH Szépet.

MME CHARPENNET Hát azért jött el, nem? Hogy mondjon valami szépet legalább.

ROCH Még soha életemben nem voltam ekkora bajban.

MME CHARPENNET Ó, Istenem. Maga aztán gyönyörűen udvarol.

ROCH Én?

MME CHARPENNET Először azt dicséri rajtam, amit mindenki dicsér, a számat... Aztán agyonvágja még ezt a nyamvadtt bókját is azzal, hogy elnézést kér, és közli, hogy nős... És most panaszkodik. Férfi.

ROCH Annyi pénzem sincs, hogy hazaküldjek egy levelet, hogy öngyilkos lettem.

MME CHARPENNET Van egy ötletem. Élünk álmvilágban.

ROCH Tessék?

MME CHARPENNET Élünk álmvilágban.

Ülnek. Csönd

MME CHARPENNET Az a lényege szerintem... hogy semmi rossz nem történik az emberrel. És csak azt mondják neki, amit hallani akar. *(szünet)* Ez már nekem az. Csak ülünk csöndben. Hallgatjuk a fákat. *(szünet)* Kár, hogy nem szeretem magát. De ha még sokáig ülünk így, lehet, hogy megszeretem. *(szünet)* Még nem, majd szólok.

ROCH Kedves Louise. Mindenem elveszett. Nem tudok hazamenni. Feurs-be se tudok menni. A rendőrségen kiröhögtek. Kérem a jó Istentől, hogy viselje gondotokat. Ma délután hat órát ültem egy padon. Azon gondolkoztam, hogy milyen volna az álmvilág, amiben élni szeretnék. Az álmvilágban csak mentem az utcán, kard volt a kezemben, és mindenkit megöltem.

MME CHARPENNET Hozzám költözhetsz. Ha a hóhérság befulladt... Találsz más munkát. Lehetsz például hentes.

ROCH Hentes! Madame...

MME CHARPENNET Hát nem mindegy?...

ROCH Egyáltalán nem mindegy.

MME CHARPENNET Akkor bérgyilkos. Még jobb.

ROCH Bérgyilkos! Miket talál ki, Madame...

MME CHARPENNET A nevem Stephanie.

ROCH Stephanie... Hogyhogy bérnyilkos?
 MME CHARPENNET Tudsz ölni.
 ROCH Én nem tudok ölni...
 MME CHARPENNET Hogyne tudnál. Nem ugyanaz? Csak nincs közönség.
 ROCH Nem a közönség. A törvény. Miről beszélünk egyáltalán. Nekem feleségem van...
 MME CHARPENNET Neked már neved sincsen, mon ami.
ROCH felugrik. Megy a szállodába

6.

Croissant szálló étterme. CANNÉ és HIPPO az asztalnál

CANNÉ Roch! Mikor indulsz?
 ROCH Semmikor.
 HIPPO Betöltötték.
 ROCH Kiraboltak. Hippo... Add meg a pénzem.
 HIPPO Nincs. Ne haragudj. Ha csak a te pénzed volna. De mindenkié. Nekem végem.
 CANNÉ Nekem is.
ROCH leroskad
 CANNÉ Figyelj, ha ez vigasztal... Holnap a Szajnába fojtjuk magunkat.
 HIPPO Holnap hajnalban... Első dolgunk lesz.
 ROCH Mégse ölitek meg Sansont?
 CANNÉ Sansont csak hadd furdalja a lelkiismeret.
 HIPPO Ma még kialusszuk magunkat... De előtte iszunk, hitelbe... Szegény Madame Sénac is... És közben átgondoljuk az életünket. Ugye, Canné?
 CANNÉ Át.
 HIPPO Félelmetes, mi életem volt nekem is. Most a nőket mondjam, vagy a többit?
 CANNÉ A többit.
 HIPPO Például láttam bálnát. Az egy hal, akkora, mint ez a terem. Kisodródott a partra, meg volt dögölve. Kisgyerek voltam. Nézem, mondom, mi ez. Mondják, bálna.
 CANNÉ Most a nőket.
 HIPPO Ti nem láttatok bálnát.
 ROCH Én nem.
CANNÉ a fejét rázza.

HIPPO Nem lesz jó ez a Szajna mégse. Abban is vannak halak. Jó, nem tudunk úszni, addig rendben van... Meg még követ kötünk a lábunkra... De a halakra nem gondoltunk.

CANNÉ Nem mindegy?

HIPPO Hogy lenne mindegy, te barom. Süllyedek, és jön egy nagy hal. Én ha meghalok, akkor arra akarok gondolni, hogy most meghalok. Nem arra, hogy... a frász kitör egy haltól.

CANNÉ Észre se fogod venni.

HIPPO De észre fogom venni. Most, hogy eszembe jutott, direkt erre fogok koncentrálni, ismerem magamat. És akkor már el van cseszve az egész... Az ünnepélyessége... Mert még ha nem jön hal, én már akkor is azt fogom nézni, hogy jön-e... És nehogy már a halakkal foglalkozzak olyankor!

CANNÉ Becsukod a szemed.

HIPPO De nem merem becsukni, ha egyszer félek a haltól! Ennyit nem lehet megérteni? Én komolyan veszem azt a kurva egyetlen halálomat! Bocsánat!

HIPPO kirohan.

CANNÉ Majd megnyugszik. Az persze nem érdekli, hogy nekem is elveszi a kedvemet az egésztől. Mióta itt lakunk, mindig ez van. Nem tudom, milyen hóhér lehetett ez.

ROCH Én jó hóhér voltam.

CANNÉ Én is. De egy ilyen ideges ember...

ROCH Nem tudom.

CANNÉ Az kiállítás kérdése is. Az egy előadás.

ROCH Igen.

CANNÉ Te hány ember előtt dolgoztál... a legtöbb?

ROCH Hát nem tudom... Nálunk a színház előtti téren... Aki fér... Volt nyolcvanötben egy csecsemőgyilkos anyám, kerék, satöbbi... Hát arra jöttek. Meg most a forradalom... Tán ezer.

CANNÉ Ezer, az jó. Az nagyon jó.

ROCH Jó. Hát nem mindegy...

CANNÉ Abszolút nem mindegy. Ezt mondom, hogy nem tudom elképzelni. Ott van ezer ember. Mít csinálsz. Nyugalmat árasztasz először is. Most a Hippo?... Egy futóbolond?

ROCH Lehet, hogy csak segéd volt végig.

CANNÉ Lehet. Hát én nem is engedném oda. Ez tipikusan, akinek nem sikerül. Nem azért, mert nem tudja. Hanem mert a közönséggel ami van...

ROCH Igen.

CANNÉ Bizonyos kapcsolat. Van egy nyugalom, egy távolságtartás. Van egy viszony az elítélthez, egy professzionális viszony, de ugyanakkor egy emberi viszony.

ROCH Pontosan.

CANNÉ Hiába a szakértelem, ha ez nincs meg. Ha nem fogadnak el, azt érzed. Az feljön. És akkor a fene ette az egészet. És nem a szerszám a hibás. Peyrussanról hallottál, Bordeaux-ban...

ROCH Most júniusban...

CANNÉ Mind a négy elítéltre többször rá kellett ejtenie a pengét. Húscafatok, vízfürdő. Katonai bizottság nagyon helyesen beidézte... Na az is egy vérlázító különben... Azzal kezdik, hogy az ancien régimében ezt lehetett csinálni. Ott se lehetett!

ROCH Nem lehetett, széttéptek volna...

CANNÉ Hogy akkor vadállatnak kellett lenni... Ez nem úgy van.

ROCH Fogalmuk nincs...

CANNÉ Fogalmuk nincs. Aki eljött, nézte a kínzást, rendben van. De az első hibánál üvöltöttek. Mert abban a pillanatban az nem hivatalos. Hanem a te magánügyed ottan. És akkor a közönség megőrül, és mindjárt az elítélttel van, és teljesen jogos.

ROCH Igen.

MME SÉNAC jön

MME SÉNAC Roch... még itt...

CANNÉ *(feláll)* Na jól van.

ROCH Reggel tényleg?...

CANNÉ Igen. Napokon belül jön a vihar, érzem a karomban. Szerezz valahonnan ruhát, mert baromi hideg lesz. - Madame.

CANNÉ kimegy

MME SÉNAC Még ma éjszakára is kiveszed a szobát?

ROCH Nem. Csak a ruhákat szeretném visszakérni. Minden szarul alakult. El kell adnom mégis. Ne haragudj.

MME SÉNAC Én nem haragszom, drága, de tetves volt, kidobtam.

ROCH Tetves volt.

MME SÉNAC Néhány nagyon finom, jelmezbálba illő darab... Ezek a vidéki dámák, ezeket irigylem, ezek fölött nem múlik az idő. Korok, divatok jönnek-mennek... Észre se veszik. Sajnálom pedig, mert parádézta volna egy kicsit az utcán... Élveztem volna, ahogy a hölgyek kikacagnak... Ez álruha lett volna, Roch... És tudod mit? Eljött a történelemnek az a pillanata, amikor a falusi ruhatárom mégiscsak aktuális... Amikor még a konvent tagjai is álruhában járnak, amikor az álruha a párizsi divat... Vagy már feloszlatták őket szegényeket? Vagy mi most a politikai helyzet, te kint jártál az utcán, drága.

ROCH Nyalogass.

MME SÉNAC Nyalogass...

Megfordulnak, ROCH van fölül. Reggel

MME SÉNAC Ez mindjárt más volt.

ROCH De akkor se fogok eszedbe jutni?

MME SÉNAC Nem. Miért jutnál eszembe?

ROCH Az nekem rossz érzés, hogy ha eszembe jutsz... És tudom, hogy neked nem jutok eszedbe. Akkor nem is tudom, hogy voltam-e.

MME SÉNAC Hát te se gondolj rám.

ROCH De akkor minek találkoztunk?

MME SÉNAC Te azért csinálsz valamit, hogy emléked legyen? *(szünet)* Ha itt akarsz maradni, maradhatsz. Sok férjes asszonyt ismerek. Nem mind fiatal, de... Nagyon szépen megélnél.

ROCH Mi?

MME SÉNAC Gondolkozz rajta.

ROCH Hogy pénzért... férjes asszonyokkal?

MME SÉNAC Jó vagy.

ROCH Jó vagyok! Úristen!

MME SÉNAC Inkább éhen döglesz?

ROCH Ha számítanék neked, nem mondanál ilyet.

MME SÉNAC Van szerencsétlen, aki gyereket is akar. Szép is vagy. A férje diadalittasan fölnevelné. Extra pénz.

ROCH Úristen. *(szünet, felkel)* Soha... soha többé nem akarlak látni.

ROCH megy a templomba

8.

ROCH Gyónom a Mindenható Istennek, hogy házasságtörést követtem el. Teljes szívemből bánom bűnömet. Erősen fogadom, hogy többé nem vétkezem.

GYÓNTATÓ Felismerem a hangodat, fiam. Erősítsd meg a lelkedet. Elégtételül mondj el két rózsafüzér tizedet, tíz Üdvözlégyet és tíz Miatyánkot. Kerüld a bűnre vezető utakat. Feloldozlak téged az Atya, Fiú és Szentlélek nevében.

ROCH Ámen.

GYÓNTATÓ Biztos vagy benne, hogy megvallottad minden bűnödöt?...

ROCH Megvallottam, atyám.

ROCH megy a place de la Revolutionra

9.

Tér. Báméskodók. BLANCHARD légballonja, a földhöz rögzítve, kiállítva. A kosáron evezők, kormánylapát

KIKIÁLTÓ

Rendkívüli attrakció! A nagyközönség csak ma és holnap! Exkluzíve! Megtekintheti a páratlan Monsieur Blanchard! Fenomenális légballonját! Mely pontos mása annak, amely! Az Úr 1785-ik esztendejében! Azaz a forradalmi kalendárium szerint mínusz hétben! Monsieur Blanchard-ral és Monsieur Jeffries-vel! A fedélzetén! Átröpülte első ízben! A Csatornát Douvres-ből Boulogne-ba! És a Guines erdőségben! Heroikusan egy fán landoltak! Tessék, tessék! Csak közelebb! Soha nem volt spektakulum! Egyedülálló lehetőség! Vissza nem térő alkalom! Ne szalassza el, fáradjon közelebb!

PÉNZTÁROS 2

Tizenöt sou, be lehet szállni, kérem. Monsieur Blanchard személyesen mutatja be... Meg lehet fogni mindent, igen.

ASSZONYSÁG

És föl is repül?

PÉNZTÁROS 2

Nem, kérem, le van rögzítve. Monsieur Blanchard egyedül száll fel, holnap délben.

ASSZONYSÁG

Étienne!

URASÁG

De minek? Innen látszik.

ASSZONYSÁG

Étienne, ne legyél undok, ha megkérhetlek.

URASÁG

Nem én vagyok undok, fiam, te vagy izgága.

Néhányan fizetnek, beszállnak. ROCH áhítattal nézegeti a ballon kosarát, a ballont fent a levegőben

ASSZONYSÁG

Étienne. Ne rendezz jelenetet. Fizess be. Különben elválok.

URASÁG

Rendben.

ASSZONYSÁG

Rendben! Fölneveltem öt gyerekedet, és el akarsz válni nyomorult tizenöt sou-ért!

URASÁG

Te akarsz elválni.

ASSZONYSÁG

Mindig átmész ellentámadásba.

URASÁG

Most már úgyse férsz be.

ASSZONYSÁG

Ezt még nagyon megbánod.

BLANCHARD

(a kosárból) Hölgyeim és uraim. Ha méltóztatnak felpillantani... A ballont világítógáz, vagy optimálisan a levegőnél tizenkétszerite könnyebb hidrogén tölti fel. A Charles-féle ballon burka selyemtafota, gumival van bevonva, térfogata 1200 köbméter. Rajta háló, kérem szépen, kenderkötélből. Tetején a szelep, melyen át gáz bocsátható ki, hogy a felhajtóerőt csökkentsük... Ezzel a fehér zsinórral nyitható. Alján az appendixnek nevezett töltőnyílás... A piros zsinórhoz hozzányúlni tilos. Meghúzásával leszálláskor a ballont feltépjük...

ROCH

(bekiabál) Milyen magasra megy?

BLANCHARD Ismereteink szerint nincs fizikai határa. Utazómagasságunk háromszáz és ezer méter között mozog...

ROCH Ezer!...

BLANCHARD Kérem szépen, a kosár berendezése. Palackok a töltőcsővel, homokzsákok, a kormányzáshoz lapát...

ROCH Kedves Louise. Igazi légballont láttam. Nagyobb, mint egy bálna. A bálna egy óriási hal. Bárcsak hazavinne hozzád. De Monsieur Blanchard egyedül száll fel. Párizs megölt engem. Emlékezz rám szeretettel. Ezerszer csókol szerető férjed, Jean-Pierre.

ROCH továbbmegy

10.

Place de la Revolution, a guillotine-nal. Nézelődők. Néhányan a földre kuporodva kockáznak. A vérpadon SANSON és segédei. A vérpadnak háttal sorakoznak a kivégzendők megkötözött kézzel. Köztük LAVOISIER

TISZT A Forradalmi Törvényszék huszonhét adóbérlőt talált bűnösnek az alapok hűtlen kezelésében, a kincstári befizetések indokolatlan elmulasztásában, a dohány víztartalmának növelése által képzett törvénytelen haszonszerzésben, és abban, hogy mindeme hasznokkal a haza ellenségeit támogatta. Az adóbérlőket ezért a Forradalmi Törvényszék halálra és teljes vagyonek kobzásra ítélte.

ROCH Pszt!

LAVOISIER Hát itt van. Köszönöm. Nagyon figyeljen. Ne is pislogjon. Haha.

ROCH Kérem, katasztrófa. Ellopták tőlem a pénzt, amit adott. Nem tudna esetleg...

LAVOISIER Pillanatnyilag nincs nálam, sajnálom. Az a hölgy a feleségem, mondja neki, hogy én...

ZSANDÁR 1 *(elrántja ROCH-t)* Nem folytat itt magánbeszélgetést.

ROCH Bocsánat.

ROCH megy a távolabb álló MME LAVOISIER-hez

ROCH Madame... A nevem Jean-Pierre Roch.

MME LAVOISIER Nem ismerem magát.

ROCH Szakértőként vagyok jelen. A tisztelt férje kért fel.

MME LAVOISIER Hagyjon most, kérem...

ROCH Az utolsó kísérletéhez...

MME LAVOISIER Uram, ez nem az a perc...

ROCH Ő küldött, hogy kérjem el magától... a tiszteletdíjamat.

MME LAVOISIER Azonnal takarodjon!

ROCH Nem, nem, ez életbevágó...

MME LAVOISIER *(LAVOISIER felé)* Antoine!...

LAVOISIER bólogat

MME LAVOISIER Maguk tudósok... Maguk nem erre a világra valók. *(pénzt ad)*

ROCH Köszönöm szépen. És előre is részvétem, asszonyom.

ROCH visszarohan a léghajóhoz

11.

Tér. KIKIÁLTÓ harsog. BLANCHARD egyedül a kosárban

ROCH Monsieur Blanchard!

BLANCHARD Igen?

ROCH Harminc livre. Hogy holnap fölszállhassak magával.

BLANCHARD Az nem így megy, kérem.

ROCH Negyven.

BLANCHARD Az nekem rendkívüli felelősség.

ROCH Vigyen el Longwybe.

BLANCHARD Én nem vagyok fuvarozó, kérem.

ROCH Ötven livre. Ez az összes pénzem.

BLANCHARD Habár nem is rossz ötlet, tudja. Nagyobb ballon... nagyobb kosár... légi személyszállítás. Próbáút, meglátjuk. Nem bánom. Száz livre.

ROCH Ötven van...

BLANCHARD Ez luxusjárat, hova gondol. Száz.

ROCH áll

ROCH Visszajövök.

ROCH visszarohan a place de la Revolutionra

12.

Place de la Revolution. Folynak a kivégzések. A tömeg ujjong, fújol. ROCH odalép a kockázókhoz: ZSANDÁR 2 és még egy zsandár, MÉDET

ROCH Jó napot.

ZSANDÁROK némán játszanak. Az egyik int a fejével, ROCH melléjük kuporodik. Játszik. Veszít

ROCH A francba. *(odaadja a pénzét, feláll, a guillotine felé pillant)* Fogadást ajánlok. Dupla vagy semmi.

MÉDET Mondjad.

ROCH *(a guillotine felé mutat)* Látják azt az embert?

LAVOISIER fellép a vérpadra. A palánkra fektetik, nyakát behelyezik az ablakba

ROCH Amikor fölemelik a fejét. Pislogni fog.

MÉDET Pislogni. Meg vagy te veszve.

ROCH Dupla vagy semmi.

MÉDET Állom.

LAGRANGE Lavoisier... Édes Istenem. Egy másodperc alatt levágják a fejét, de száz év nem lesz elég, hogy hasonlót teremjen.

SANSON a karnál. Meghúzza, a penge lezuhan. Egy SEGÉD kiemeli a fejét a kosárból. SANSON a hajánál fogja feltartja. LAVOISIER pislog vagy tized. A tömeg felmorajlik. MME LAVOISIER zokogva kirohan

ROCH *(keresztet vet)* Nyertem...

MÉDET Nem pislogott.

ZSANDÁR 2 Nem pislogott.

ROCH Hogyne pislogott volna. Mindenki látta.

MÉDET Száz livre.

ROCH Én száz livre!... Mikor nyertem!...

MÉDET *(pisztolyt fog ROCH-ra)* Tudod, ki vagyok, szaros? A nevem Médet. Tegnapelőtt én lőttem át Robespierre állkapcsát. Gondolod, hogy a tiédet nem merem?

ROCH Pislogott...

MÉDET Nem pislogott.

ROCH De már egy vasam sincs...

MÉDET Nem értem, mit mondasz... *(ROCH homlokához emeli a pisztolyt)*

PATALIN Roch! Mi az ördögbe keveredett? Te jó ég!

ROCH Patalin!... Micsoda isteni szerencse. Idehallgasson. Feltaláltam valamit. Légi személyszállítás. Légballonokkal.

PATALIN Rendkívül érdekes.

ROCH Gyors, nincs útakadály, nincsenek útonállók. Eladom a találmányt. Száz livre.

PATALIN Valóban egy szenzáció. De nem elég biztonságos. Nyolcvan?

ROCH Száz. Ez forradalom. Ez száz.

PATALIN Na jó. *(pénzt vesz elő, ROCH kezébe nyomja)* Kicsit szűkek rám a ruhái, tudja?

ROCH A feleségéé meg tetves.

PATALIN Micsoda!... Bunkó.

PATALIN elmegy. ROCH odaadja a pénzt MÉDET-nek, az elveszi a homlokától a pisztolyt

MÉDET Ne lássalak meg többet, öcsém.

ROCH megy a kiadóba

13.

Könyvkiadó. Az asztalnál a KIADÓ, papírokba, könyvekbe mélyed

ROCH Jó napot kívánok. Ez a könyvkiadó?

KIADÓ Hozott kéziratot?

ROCH Nem.

KIADÓ Tudja mit? Ne is hozzon.

ROCH Honnan?

KIADÓ *(felneéz)* Honnan ne hozzon?

ROCH Nem tudom.

Csönd

KIADÓ Maga érti ezt a beszélgetést?

ROCH Nem.

KIADÓ Jó helyen jár egyáltalán?

ROCH Én a könyvkiadót keresem.

KIADÓ Melyiket?

ROCH Ezt.

Csönd

KIADÓ Hát kérem szépen. Ez az.

ROCH Én Jean-Pierre Roch vagyok, ítéletvégrehajtó. A tanúságtétel miatt jöttem. A megboldogult Monsieur Lavoisier pislogott.

KIADÓ Pislogott. *(ír)* Köszönöm.

ROCH Azért ez felfoghatatlan. Az oxigén miatt. Meg a lélek miatt.

KIADÓ Bizonyára. A tanulmányban csak az oxigén szerepel. Aláírná, kérem?

ROCH Nem tudok írni.

KIADÓ Nem tud. Valaki tanúja még van, aki tud?

ROCH Két tanúm. Médet zsandár és társa. Velem figyelték. Csak ők azt mondják, nem pislogott.

KIADÓ Van két tanúja, akik cáfolják. Gratulálok.

ROCH De ők csaltak, hogy megnyerjék a fogadást.

KIADÓ Ez így anekdotának jó, Monsieur. De tudománynak?

ROCH Higgyen nekem. Nem mondanám, ha nem volna igaz. Én ugyanis nem hiszek benne. Őszintén szólva, még most sem hiszem el.

KIADÓ Nem hiszi el, amit a saját szemével látott.

ROCH Hát nem nagyon.

KIADÓ Akkor lehet, hogy a zsandároknak van igazuk.

ROCH Hát ha így nézzük, lehet.

KIADÓ Csak azért gondolta, hogy pislogott, mert azt akarta látni. Hogy megnyerjen egy fogadást.

ROCH Nem tudom.

KIADÓ Tehát nem pislogott.

ROCH De pislogott.

KIADÓ Egészen pontosan vagy pislogott, vagy nem.

ROCH Igen.

KIADÓ Mennyit fizetett magának ezért Lavoisier?

ROCH Ezer livre-t. De kiraboltak. Meg még ötvenet. De azt csalással elvették.

KIADÓ Hát jó. Kísérlet eredménytelen. Publikáció kizárva. Szegény Lavoisier.

ROCH Az az igazság, hogy szeretnék jutalmat.

KIADÓ Valóban?

ROCH Én végignéztem. Egy vasam sincs, értse meg. Nem tudok hazamenni. Ha kaphatnék száz livre-t, elszállhatnék léggalonnal.

KIADÓ Léggalonnal! Drága uram. Volt szerencsém önnel az imént életem legértelmetlenebb beszélgetését lefolytatni. A semmire a semmiből nem fizethetek semmit, ezt bizonyára belátja. Kellemes repülést. Ajánlom magamat.

Jön Bonaparte, félrelöki ROCH-t, az asztalra dob egy papírköteget

BONAPARTE Hahó.

KIADÓ Kérem?

BONAPARTE a köteg felé int a fejével

KIADÓ Ez mi?

BONAPARTE Az emlékirataim. Adja ki.

KIADÓ Hány éves?

BONAPARTE Huszonöt.

KIADÓ Na menjen a fenébe.

BONAPARTE Várjon csak. Lefokozott dandártábornok vagyok. Engem már egyszer száműztek is. Most ültem két napot börtönben. Baromi kalandos életem volt.

KIADÓ *(felpattan, hozzávágja a kéziratot)* Tűnjenek innen mind a ketten!

BONAPARTE Hülye fasz.

ROCH és BONAPARTE mennek a parkba

14.

A park, a pad. ROCH és BONAPARTE leülnek, BONAPARTE kulacsot húz ki a ruhájából, kínálja ROCH-t. Isznak.

BONAPARTE Te mit írtál, verseket?

ROCH Nem. Egy tanulmányhoz kellett...

BONAPARTE Tudsz kölcsönadni?

ROCH Semmim nincs.

BONAPARTE Megadom.

ROCH Nekem is kéne száz livre. Hogy hazamenjek. Csak léggalonnal tudok, mert nincs útlevelem. Különben gyalog is mennék. Utálom Párizst, mint a szart.

BONAPARTE Igyál. Én is... fogalmam nincs, mit csináljak. Teljes csőd.

ROCH Ja, még... Jean-Pierre Roch.

BONAPARTE Napoleon Bonaparte.

ROCH Jó ez a pálinka, ez milyen?

BONAPARTE Megihatod. Ég tőle a gyomrom.

ROCH Tényleg?... Figyelj. Nekem volt egy állásajánlatom. Férjes asszonyokat kéne kúrní.

BONAPARTE És?

ROCH Hát én nem. Én erkölcsileg ezt nem. Ha van kedved...

BONAPARTE A dühtől nem látok. Ilyenkor nem bírom.

ROCH Vagy ha feltalálsz valamit, el tudom adni.

BONAPARTE Ugyan... hogy találjak fel.

ROCH Hát más ötletem nincs. Koldulunk?

BONAPARTE Nem tudom. Nem így képzeltem. *(szünet)* Na mindegy. *(feláll)* Van hol aludnod?

ROCH *(feláll)* Megpróbálok egy helyet.

BONAPARTE Jó. Ha nem megy, jöhetsz hozzám. Alagsor.

ROCH Köszönöm.

BONAPARTE Minden jót, Roch.

ROCH Neked is.

BONAPARTE elmegy. ROCH megy MME CHARPENNET-hez

15.

MME CHARPENNET lakása. MME CHARPENNET az ágyban

ROCH Stephanie...

MME CHARPENNET Alszom.

ROCH Bejöhetek?

MME CHARPENNET Be.

ROCH leül

ROCH Szóval itt lakik.

MME CHARPENNET Itt. De most alszom.

ROCH Nem zavarom.

MME CHARPENNET Jó.

ROCH Én is álmos vagyok.

MME CHARPENNET Feküdj mellém.

ROCH Nem férek el.

MME CHARPENNET De elférsz.

ROCH MME CHARPENNET mellé fekszik

ROCH Holnap elmennék Párizsból.

MME CHARPENNET Vártalak a padon.

ROCH Nem tudtam... Annyi minden volt... Lavoisier pislogott... Médet rám fogta a pisztolyt... Száz livre kéne.

MME CHARPENNET Tőlem?

ROCH Nem...

MME CHARPENNET Tudok adni. Megkaptam a kártérítést.

ROCH Tud adni?

MME CHARPENNET Én tegezlek.

ROCH Jó.

MME CHARPENNET Ráér reggel?

ROCH Persze.

MME CHARPENNET Bújj közelebb. Melegíts.

ROCH Ugye, hogy lehül? Ugye mondtam.

MME CHARPENNET Gondolkoztam rajtad... Szeretted csinálni?

ROCH Mit?

MME CHARPENNET A hóhérságot.

ROCH Változatos. Apám is hóhér volt. Ez a munkám.

MME CHARPENNET De szereted?

BLANCHARD Öszintén sajnálom...

ROCH áll. BLANCHARD PATALIN-ra néz, az megvonja a vállát

BLANCHARD Szálljon be.

ROCH Köszönöm.

ROCH beugrik, BLANCHARD a zsebébe rakja a pénzt

BLANCHARD Figyelem, kapaszkodni! Felszállás!

BLANCHARD megoldja a kötelet. A ballon felszáll. A kosár a levegőben. BLANCHARD büszke. PATALIN és ROCH elámult

ROCH Ez nem lehet igaz. Ez nem lehet igaz. - Ott a piac!...

PATALIN Lenyűgöző. Az lesz a járatom neve, hogy Air France.

ROCH Istenem. Istenem.

PATALIN Csak most egy kicsikét egyfelől a fülem bedugult, másfelől mindjárt kibőfögöm a gyomromat.

BLANCHARD A legnagyobb ajándék, ami az embernek megadatott, uraim. Repülünk, mint a madár.

ROCH Istenem. Monsieur Blanchard... Monsieur Patalin... Én felajánlom szolgálataimat. Pilóta szeretnék lenni. Ezt szeretném a legjobban a világon.

BLANCHARD Meg lehet tanulni. Képesítést tudok adni magának.

ROCH Ez életem legboldogabb napja. Végtelenül hálás vagyok.

PATALIN Mondok egy rendkívül érdekes tényt. A keselyű butább, mint a sas. De hogy a jóistenbe jut eszébe valakinek, hogy ezt megállapítsa?

BLANCHARD Jó szelünk is van. Kicsit erős.

ROCH Vigyázni kell. Jön a vihar.

BLANCHARD Micsoda vihar.

PATALIN Mondtam, hogy nem olyan biztonságos. Én mondtam.

Csend

PATALIN El bír minket fűjni a szél?

BLANCHARD Az attól függ, mekkora szél.

Csend

BLANCHARD Valamelyest én is értek a meteorológiához, ha megbocsát. Abszolút semmiféle vihar nem jön, Monsieur...

ROCH Roch.

BLANCHARD Ezt bevezetjük a repülési naplóba. *(ír)* Vendégként Monsieur Patalin... és Monsieur Roch.

ROCH Longwyból. Kérem szépen odaírni.

Jön a vihar. Eltűnnek

17.

Longwy. Behoznak egy koporsót. MME ROCH némán áll fölötte. PHILIPPE, JAROGNE

PHILIPPE Hősi halált halt, asszonyom.

MME ROCH Hogy jutott az eszedbe? Jean-Pierre? Hogy jutott ilyen örület az eszedbe? Jean-Pierre!

JAROGNE Az embereket nem akkor kell siratni, amikor meghalnak, hanem amikor megszületnek, lásd Montesquieu. Különben is ez volt az álma neki. Elrepülni. Nekem mondta. Igaz, hogy tökrészeg volt.

PHILIPPE A mennyországba.

JAROGNE A mennyország szükségképpen dögunalmas, lásd úgyszintén Montesquieu. De hát nem vágyott az izgalmakra ő sohase.

MME ROCH Jean-Pierre... Olyan hülye vagy.

HIVATALNOK Asszonyom... óhajt még egy utolsó pillantást vetni...?

MME ROCH Igen.

GYÁSZHUSZÁROK leemelik a koporsó fedelét. MME ROCH nézi. JAROGNE is nézi. PHILIPPE is nézi

MME ROCH Ez üres.

HIVATALNOK Persze, hogy üres, kérem, mikor a holttestét nem találták meg. Csak Blanchard-ét és Patalinét. De a repülési naplóban benne volt...

MME ROCH Miket beszél!

JAROGNE Akkor milyen utolsó pillantást akar maga?

HIVATALNOK Ez a szokás, kérem.

MME ROCH Hogyhogy nem találták meg?

HIVATALNOK Kutatták az erdőben. Én csak ennyit tudok. De a másik kettő megvolt. Azoknak a koporsója tele van.

MME ROCH Akkor lehet, hogy él!...

HIVATALNOK Nem lehet, kérem. Tiszteletbeli halott. Ember ilyen magasról még nem zuhant a világtörténelemben.

MME ROCH Lehet, hogy valahol... jön hazafelé.

HIVATALNOK Hivatalosan nem jöhet.

GYÁSZHUSZÁROK visszateszik a koporsó fedelét

HIVATALNOK *(papírt, ceruzát vesz elő)* Itt tessék aláírni.

MME ROCH Micsodát?

HIVATALNOK Hogy átvette.

MME ROCH aláírja. HIVATALNOK biccent, GYÁSZHUSZÁROK-kal elmegy. MME ROCH ráül a koporsóra. JAROGNE is ráül. PHILIPPE is. Ülnek

MME ROCH Jean-Pierre... Olyan hülye vagy.

Vége.